Helsedirektoratet

Overordna perspektiv på førebyggande heimebesøk

Helga Katharina Haug
fung. avdelingsdirektør, Helsedirektoratet

Erfaringskonferanse om førebyggande heimebesøk til eldre
Sogn og Fjordane, 30. mai 2013

Helsefremmende og forebyggende arbeid

Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester § § 3-2 + 3-3

- Kommunen skal sørge for egne helsefremmende og forebyggende tjenester
- Forebyggende innsats skal være en del av alle kommunale helse- og omsorgstjenester
- Helse- og omsorgstjenestene skal bidra i det tverrsektorielle folkehelsearbeidet
- Forebygging er en del av *forsvarlige* helse- og omsorgstjenester

Helsefremmende og forebyggende arbeid

Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester § 3-3

Helsefremmende og forebyggende arbeid

Kommunen skal ved ytelse av helse- og omsorgstjenester fremme helse og søke å forebygge sykdom, skade og sosiale problemer. Dette skal blant annet skje ved opplysning, råd og veiledning.

Helse- og omsorgstjenestene skal bidra i kommunens folkehelsearbeid, herunder til oversikten over helsetilstand og påvirkningsfaktorer etter folkehelseloven § 5.

Helse- og omsorgstjenesten skal arbeide for at det blir satt i verk velferds- og aktivitetstiltak for barn, eldre og funksjonshemmede og andre som har behov for det.

Folkehelsearbeidet - to sentrale tilnærminger

Helsefremming:

Å skape ressurser for helse, gjennom bl.a. å stimulere individuelle, sosiale og politiske handlinger (herunder strukturelle grep)

Forebygging:

Å hindre at sykdom oppstår og utvikles og redusere risiko for skade eller død

Noen sentrale føringer

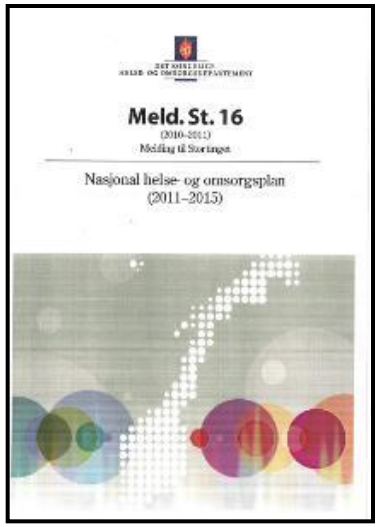

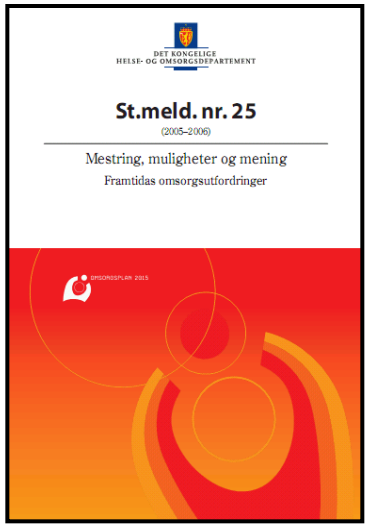

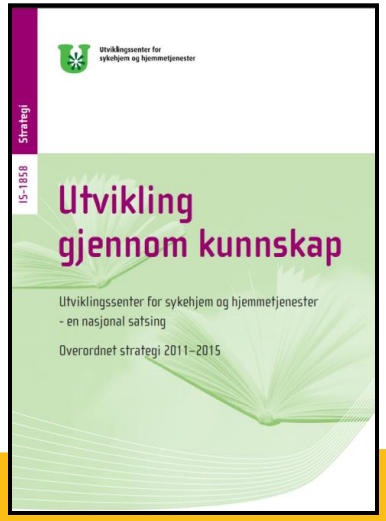

Nasjonal helse- og omsorgsplan (2011–2015)

5.1 Forebyggende helsetjenester

Flere kommuner tilbyr frivillig hjemmebesøk til eldre over 75 år, som ikke mottar helse og omsorgstjenester.

Hjemmebesøkene utføres av helsepersonell.

Hensikten er å forebygge eller utsette funksjonssvikt og sykehjemsinnleggelser.

Temaer som tas opp er egenaktivitet, ernæring, sosialt liv og trivsel, symptomer på sykdom og medisinbruk.

Flere kommuner er opptatt av å forebygge fall blant eldre. De har treningsgrupper og opplæring i fallforebygging, de registrerer eldreulykker og fjerner fallfeller, og de samarbeider med leger om medisinbruk som kan gi svimmelhet og ustøhet.

Utfordringer

- Pasientens behov for koordinerte tjenester
- For lite innsats for å begrense og forebygge sykdom
- Demografisk utvikling – utfordringer som kan true samfunnets økonomiske bæreevne

Samhandlingsreformen

- Økt fokus på forebyggende arbeid
- Utskrivningsklare pasienter
- Kommunalt øyeblikkelig hjelp døgntilbud
- Kommunal medfinansiering

Stortingsmelding nr. 25 (2005-2006) Omsorgsplan 2015

- Kvalitetsutvikling, forskning og planlegging
- Kapasitetsutvikling og kompetanseheving
- Bedre samhandling og medisinsk oppfølging
- Aktiv omsorg
- Partnerskap med familie og lokalsamfunn

Større fokus på:

- Fysisk aktivitet
- Ernæring
- Sykdomsrelatert underernæring
- Tobakk
- Fallforebyggende arbeid
- Rus og psykisk helse

Meld. St. 29 (2012-2013)
Morgendagens omsorg – Omsorgsplan 2020

En mulighetsmelding for omsorgsfeltet

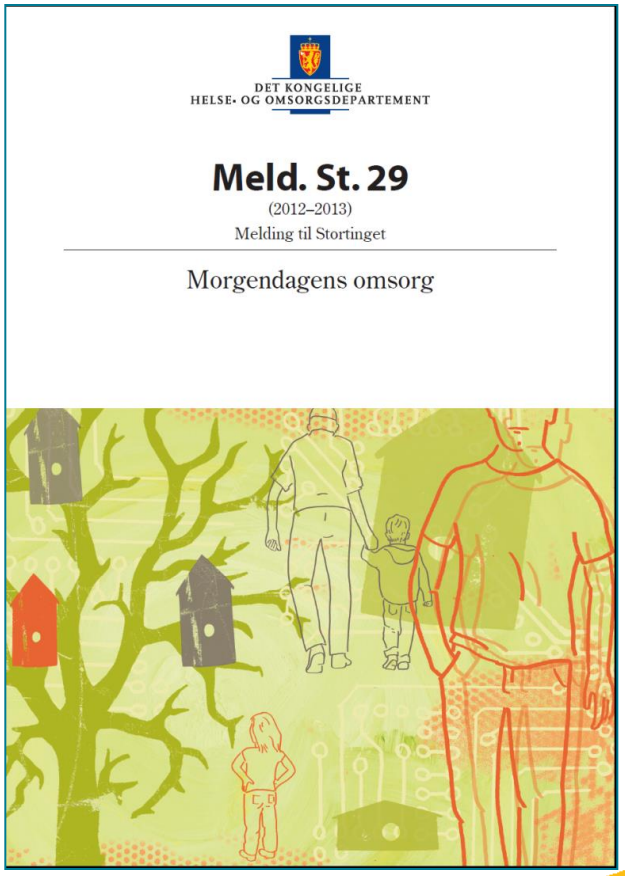

FRA OMSORGSPLAN 2015
TIL OMSORGSPLAN 2020

”Omsorgsplan 2020 blir en plan for å møte både dagens behov og morgendagens utfordringer. Samtidig som dagens Omsorgsplan 2015 gjennomføres, starter arbeidet med å utvikle og innarbeide nye og framtidsrettede løsninger.”

Meld. St. 29 (2012-2013)

1. MORGENDAGENS OMSORGSTJENESTEBRUKERE

- Flere enn før
- Hele livsløpet - alle aldersgrupper
- De ”nye eldre”
- En ny og aktiv brukerrolle

2. MORGENDAGENS OMSORGSFELLESSKAP

- Pårørendeprogram
- Frivillighetsstrategi
- Ideelle
- Samvirke
- Næringsliv

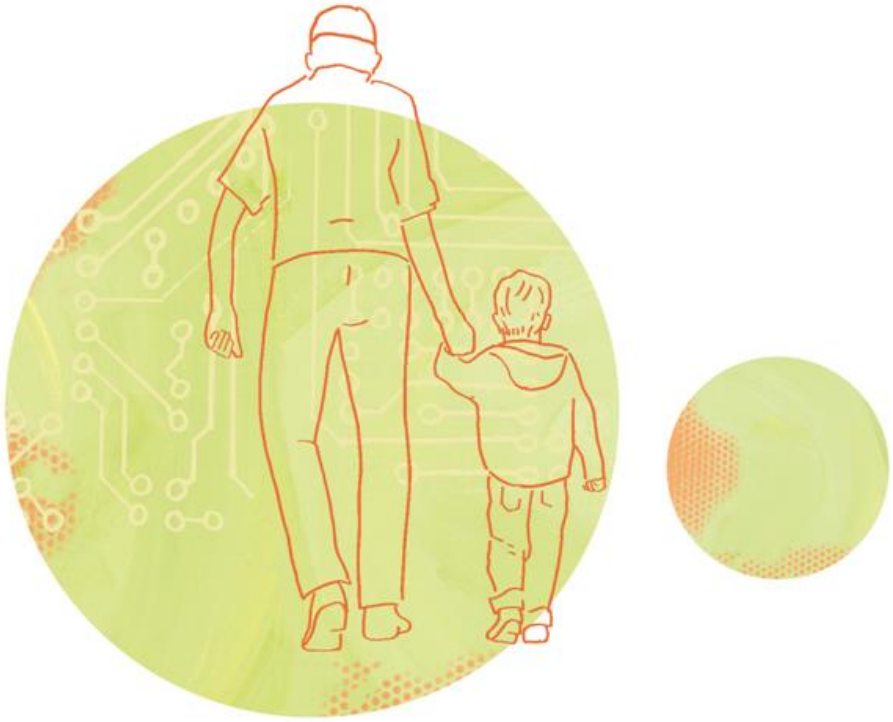

3. MORGENDAGENS OMSORGSTJENESTE

- Faglig omlegging med vekt på aktiv omsorg, hverdagsrehabilitering, og omsorg ved livets slutt
- Høyere kompetanse og større faglig bredde
- Menn som mulighet

4. MORGENDAGENS OMSORGSOMGIVELSER

- Velferdsteknologiprogram
- Morgendagens sykehjem
- Husbankens investeringsordning

5.MORGENDAGENS OMSORG

Et innovasjonsprogram fram mot 2020

St. prop. 1 S (2012–2013) – Forebyggende hjemmebesøk hos eldre

For å sikre økt kunnskap om forebyggende arbeid innenfor eldreomsorgen, ble det ved finanskomiteens behandling av budsjettet for 2011, jf. Innst. 2 S (2010–2011), bevilget 5 mill. kroner til forebyggende hjemmebesøk blant eldre.

Tilskuddet er benyttet til utviklingsprosjekter i regi av utviklingssentrene for sykehjem og hjemmetjenester.

Sentrene skal prøve ut metodikk, samt dokumentere og spre erfaringer.

Formålet med forebyggende hjemmebesøk til eldre vil være å styrke den eldres mulighet for egenmestring og bevare funksjonsnivået lengst mulig.

Bevilgningen er videreført i 2012 og 2013.

Helsedirektoratets tre roller

- Faglig rådgiver
- Iverksette vedtatt politikk
- Forvaltning av lov og regelverk innenfor helsesektoren

Har et ansvar for at prosjekter som det gis tilskudd til følger gjeldende regelverk

3- årig utviklingsprogram - forebyggende hjemmebesøk

- Tilskuddet utlyst høsten 2011
- 21 søkere, hvorav seks søkere ikke var utviklingssentre
- 6 prosjekter plukket ut og fått tilskudd for 2011, 2012 + 2013
  - Vestvågøy – samarbeid med Vågan og Bodø, Universitetet i Nordland
  - Grimstad – fellesprosjekt USHT i Agder-fylkene
  - Ålesund - SOFM og Høgskolen i Ålesund
  - Gjøvik – fellesprosjekt USHT Hedmark og Oppland, SOFØ
  - Bergen – felles prosjekt mellom USHT i helseregion Vest, SOFV
  - Trondheim – samarbeid med Malvik og Stjørdal
- Prioriterte søkere hvor flere utviklingssentre samarbeidet, evt samarbeidet med andre kommuner.
- 5 mill i 2011 + 2012 + 2013

Formålet med utviklingsprogrammet

- Utvikle modeller og verktøy for forebyggende hjemmebesøk som har nasjonal overføringsverdi

- At det samles inn dokumentasjon som kan bidra til å spre erfaringer om forberedelser, gjennomføring og resultat av forebyggende hjemmebesøk

- Prosess: Arbeidsseminarer, neste er 11. juni 2013.

  Hensikt: bygge nettverk mellom prosjektdeltakere, dele status, utveksle erfaringer og diskutere veien videre

Forebyggende hjemmebesøk i kommunene

- Mange kommuner har allerede etablert en ordning med forebyggende hjemmebesøk
- Fra 2008 har Prosjektforum for helsefremmende og forebyggende arbeid for eldre arrangert erfaringskonferanser
- Prosjektforumet har sammen med kompetansesenteret for aldring og helse tatt et initiativ ovenfor direktoratet for å se de ulike aktivitetene i sammenheng – ikke avklart hvordan dette kan gjøres
- Nasjonal kartlegging 2012 / 2013

  Nasjonal kartlegging 2005

Etikk og lovverk

- Personvernet
  - Informasjon
  - Samtykke
  - Opplysningsplikt
  - Informasjonssikkerhet

- Personopplysningsvern
  - Personopplysningsloven
  - Helseregisterloven
  - Helsepersonelloven

Hva ser vi av prosjektene så langt?

- Generell info om tjenestetilbudet i kommunen
- Individuell rådgiving/veiledning for å øke egenmestring
- Individuell vurdering av behov for hjelpemidler/tjenester
- Helsehjelp
- Verktøy til behovskartlegging for kvalitetssikring, planlegging, styring
- Kilde for forskning

Aspekter, forebyggende hjemmebesøk	Ulike modeller?
Hensikt Mål	Som en metode i det forebyggende arbeidet, jf khol? Som en del av folkehelsearbeidet, jf. fhl? Som en metode for å få oversikt over eldrebefolkningen for å utvikle tjenester /tilbud? Rekruttere til lavterskeltilbud i kommunen og lokalsamfunnet?
Målgruppe	75+? 80+? 85+? Alle enslige? Alle med trygghetsalarm, matombringing? De som kommer ut fra sykehus?
Organisering, ressurser	Innenfor hjemmetjenesten? Egen enhet i kommunen?
Fagpersoner som foretar besøket	Tverrfaglig team? Spesiell kompetanse? Hjemmehjelp? Sykepleier? Fysioterapeut? Ergoterapeut?
Invitasjon/tilbud	Brev, telefon, annet? Informert samtykke – utforming?
Oppfølging av ikke-svarere / de som sier nei	Telefon? Nytt brev året etter? Tilpasset tilbud, f.eks. et annet sted enn hjemme?
Innhold i hjemmebesøket Kjerneområder	Informasjon / Brosjyrer – om hva? Sikkerhetssjekk? Veiledning? Motiverende samtale om helse (helsehjelp)? ? Forebygge fall og ensomhet? Helsehjelp? Kartlegge behov? Pårørendesamarbeid?
Oppfølging, henvisning videre	Oppfølgingsbesøk til de som ønsker det? Telefon? Mulighet til å ringe?
Dokumentasjon	Ingen dokumentasjon? Journalnotat? Anonymt kartleggingsskjema? Hvordan måle effekt av forebyggende hjemmebesøk som tiltak / metode?

Forebyggende hjemmebesøk – målet med nasjonal satsning

- Utvikling av modeller for forebyggende hjemmebesøk
  - Organisering
  - Hensikt og mål
  - Effekt

Formålet med forebyggende hjemmebesøk til eldre vil være å styrke den eldres mulighet for egenmestring og bevare funksjonsnivået lengst mulig (St. prop. 1 S (2012–2013))